

TOSHKENT OQSHOMI

Газета 1966 йил 1 июлдан чиқа бошлаган

№6 (14.102)

22 ДЕКАБРЬ, ПАЙШАНБА 2022 ЙИЛ

Шаҳар ижтимоий-сиёсий газетаси

vtto.uz

vtto_uz@mail.ru

@Toshkent_oqshomi

Toshkent oqshomi

Toshkent Oqshomi_24

ҚОЗОҒИСТОН ПРЕЗИДЕНТИ
ДАВЛАТ ТАШРИФИ БИЛАН
ЎЗБЕКИСТОНГА КЕЛДИ

**Ўзбекистон
Республикаси
Президенти Шавкат
Мирзиёевнинг таклифига
биноан 21 декабрь куни
Қозоғистон
Республикаси
Президенти Қосим-
Жомарт Тоқаев давлат
ташрифи билан
мамлакатимизга келди.**

«Тошкент» халқаро аэропортида олий мартабали меҳмонни Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев кутиб олди.

Давлат раҳбарлари бир-бирларини самимий қутлаб, қисқа суҳбат ўтказдилар.

Ўзбекистон ташқи сиёсатда бошқа мамлакатлар, хусусан, қардош Қозоғистон Республикаси билан ўзаро ишонч ва яхши қўшничиликка асосланган муносабатларни мустаҳкамлаш йўлидан бормоқда. Сўнгги йилларда ҳар томонлама алоқалар янада мустаҳкамланди.

Шу ўринда икки мамлакат ўртасидаги ҳамкорлик динамикасига тўхталиб ўтиш ўринли.

Қозоғистон ҳудудида Ўзбекистон резидентлари иштирокида 1 минг 400 дан зиёд корхона ташкил этилган. Қозоғистонда саноат кооперациясининг йирик лойиҳалари амалга оширилмоқда, хусусан, Костанай, Чимкент ва Туркистонда «Ravon» автомобилларини йиғиш, маиший техника ва тўқимачилик маҳсулотлари ишлаб чиқариш йўлга қўйилган.

Ўзбекистонда эса Қозоғистон капитали иштирокидаги 1 минг 100 дан ортиқ корхона фаолият юритмоқда. Беш йил аввал бу кўрсаткич деярли 6 баробар кам эди. Фақатгина жорий йилнинг 9 ойида 130 та қўшма корхона ташкил этилган.

Шундан сўнг Қозоғистон Республикаси Президенти Қосим-Жомарт Тоқаев Ўзбекистон Республикаси Бош вазири Абдулла Арипов ҳамроҳлигида «Янги Ўзбекистон» боғига борди. Олий мартабали меҳмон Мустақиллик монументи пойига гулчамбар қўйди.

Она Ватанимиз, мард ва жасур, тинчликсевар ва меҳнаткаш, қахрамон халқимиз шарафига бунёд этилган буюк обида — Мустақиллик монументи ҳақида Президент Қосим-Жомарт Тоқаевга сўзлаб берилди. Ўз навба-

тида олий мартабали меҳмон «Янги Ўзбекистон» боғи, ҳудудда амалга оширилган бунёдкорлик ишларига юқори баҳо берди.

Шу ўринда энг юқори қисмида Ҳумо қуши тасвирланган мажмуа ҳақида қисқача тўхталиб ўтиш жоиз. Мажмуа 2021 йил истиклолимининг ўттиз йиллигига бағишлаб бунёд этилган. Унда мамлакатимизнинг қадим ва бой тарихи, бугунги куни билан боғлиқ энг муҳим воқеалар акс этган. Буюк аллома ва жаҳонгир боларимизнинг сиймолари эса қалбларга ғурур бағишлайди.

Сўнгги йилларда Ўзбекистон ва Қозоғистон ўртасида ҳамкорлик ҳар томонлама ривожланди. Ҳар икки давлат раҳбарлари ўзаро алоқаларни сиёсий, иқтисодий, инвестиция, фан-техника, маданий-гуманитар соҳаларда янада комплекс ривожлантириш, олий, юқори ва бошқа даражаларда конструктив ва ишончга асосланган мулоқотни кенгайтириш тарафдори эканлигини таъкидлаш лозим.

Икки мамлакат ўртасида 2017-2019 йилларга мўлжалланган Иқтисодий ҳамкорлик стратегияси қабул қилинган иқтисодиёт ва товар айланмасининг ўсишига туртки берди.

Бунинг натижасида 2017 йилдан буён икки мамлакат ўртасидаги ўзаро савдо икки бараварга, яъни 2 миллиарддан 4 миллиард долларгача ўсди ва у изчил ошиб бормоқда.

Хусусан, 2021 йилда давлатларимиз ўртасидаги икки томонлама савдо ҳажми 3,9 миллиард долларни ташкил қилган. 2022 йил январь-ноябрда 4,2 миллиард долларга етган.

Ўзбекистон Қозоғистонга транспорт воситалари, озиқ-овқат товарлари, турли хизматлар, пластмасса ва ундан ясалган буюмлар, тўқимачилик маҳсулотлари, қора металллар ва бошқаларни экспорт қилмоқда.

Қозоғистондан ун маҳсулотла-

ри, қора металллар, улардан ясалган маҳсулотлар, энергия маҳсулотлари, руда ва шлак, қурилиш материаллари, транспорт воситалари ва бошқалар импорт қилинмоқда.

2021 йил сентябрь ойида Хива шаҳрида «Хива жаҳон цивилизациялари чорраҳасида» халқаро форуми бўлиб ўтди. Унда Қозоғистон маданият вазири ўринбосари иштирок этди.

2021 йил 6-8 декабрь кунлари Остона шаҳрида

«Ўзбек киноси кунлари» ташкил этилди, жорий йил ноябрь ойида Қозоғистон шаҳарларида «Ўзбек маданияти кунлари» бўлиб ўтди.

Шу йилнинг 19 декабрида Тошкентдаги Ўзбекистон тасвирий санъат галереясида атоқли қозоқ ёзувчиси, файласуфи, шоири ва бастакори Абай Қўнонбоев меросига бағишланган кўргазма очилди.

Ўзбек ва қозоқ халқлари нафақат яқин қўшни, балки қардош сифатида ҳам кўп қиррали ҳамкорликнинг барча масалалари бўйича азалдан бир-бирларини қўллаб-қувватлаб келганини алоҳида таъкидлаш лозим. Бу алоқаларни янада мустаҳкамлаш ҳар икки мамлакат тараққиётига хизмат қилиши шубҳасиз.

Давлат ташрифи билан мамлакатимизга келган Қозоғистон Президенти Қосим-Жомарт Тоқаев Ўзбекистон Президенти Шавкат Мирзиёев ҳузурида «Кўксарой» қароргоҳининг Фахрий меҳмонлар хиёбонида дарахт экди.

Маросим Ўзбекистон — Қозоғистон муносабатларида янги давр бошланаётгани, мамлакатларимиз ўртасидаги стратегик шериклик ва иттифоқчиликни қардош халқларимиз фаровонлиги йўлида янада мустаҳкамлашга қатъий интилишнинг ифодаси бўлди.

Қозоғистон етакчисининг мамлакатимизга давлат ташрифи асосий тадбирлари 22 декабрь куни бўлиб ўтади.

Олий даражадаги музокара-лар якунида тарихий аҳамиятга эга битимларнинг имзола-ниши кутилмоқда. Биргаликда йирик инвестиция лойиҳаларини бошлаб бериш ва оммавий ахборот воситалари вакиллари учун брифинг ўтказиш кўзда тутилган.

**Зиёдулла ЖОНИБЕКОВ,
Икром АВВАЛБОВЕ,
ЎЗА мухбирлари**

Муносабат

ЭНЕРГЕТИКА СОҲАСИДА
АНИҚ ЕЧИМЛАР
ТАҚДИМ ЭТИЛДИ

**Президент Шавкат Мирзиёев
Мурожаатномада яқин
келажақда республикани
ривожлантиришнинг асосий
йўналишларига тўхталиб, келаси
уч йилда барча давлат
ташкилотларида қуёш панеллари
ва иссиқ сув коллекторлари
ўрнатилиши ва ушбу мақсадда 2
миллиард доллар миқдорида
инвестиция жалб қилинишини
таъкидлаб ўтди.**

Бунинг ҳисобига уларнинг 60 фоиз электр ва газ истеъмоли «яшил энергия»га ўтказилади, аҳоли хонадонларида эса қуёш панеллари ўрнатишга ажратиладиган субсидиялар ҳажми 2 баробар кўпайтирилади.

Таъкидлаш жоизки, бугун дунёда жиддий геосиёсий ва геоиқтисодий ўзгаришлар рўй бераётган бир шароитда муқобил энергия манбаларини ривожлантиришга катта аҳамият берилмоқда. Зеро, энергия ва энергия ресурслари ҳар қандай мамлакат иқтисодиётининг барқарор ривожланишини таъминлайдиган омиллардан бири ҳисобланади.

Бундан ташқари, бугунги кунда Ўзбекистоннинг энергетика тизимида энергия хавфсизлигини таъминлаш, энергия самарадорлигини ошириш ва иқтисодиёт тармоқларини барқарор энергия билан таъминлаш борасида қатор лойиҳалар амалга оширилмоқда.

Мамлакатимизда қайта тикланадиган энергия манбалари соҳасида босқинча-босқинча амалга оширилаётган лойиҳалар сони тобора ортиб бормоқда ва ҳеч бири давлат қафолатлари тақдим этилишини назарда тутмайди. Бу, ўз навбатида, соҳада давлат-хусусий шериклик вужудга келишига ҳам имконият яратади. Сармоядорлар киритаётган тақлифлар эса энергетика бозорининг йирик иштирокчиларида мамлакатимизда ишлашга бўлган қизиқиш тобора ортиб бораётганини, бунинг учун қулай инвестициявий муҳит юзага келаётганини яққол кўрсатиб турибди.

— Халқимиз ҳам, тадбиркор ва инвесторлар ҳам биздан долзарб масала бўлган энергетика соҳасида аниқ ечимлар кутаётгани сир эмас, — деди Президент. Шунингдек, иқтисодиётимиз барқарор ривожланиши учун энергетика соҳасига 25-30 миллиард доллар инвестиция кераклиги, бунга фақатгина хусусий инвестицияларни жалб қилиш орқали эришиш мумкинлиги эътироф этилди.

Шу боис, сўнгги уч йилда соҳага 8 миллиард долларлик тўғридан-тўғри инвестициялар жалб қилиниши режалаштирилмоқда.

Хусусан, Бухоро, Жиззах, Қашқадарё, Навоий, Самарқанд, Фарғона ва Тошкент вилоятларида барпо этиладиган қуёш ва шамол электр станциялари ҳисобига қўшимча 14 миллиард киловатт электр энергияси ишлаб чиқарилади. Бу орқали хонадонларга бериладиган электр энергия 50 фоизга кўпаяди.

Келаси уч йилда эса барча давлат ташкилотларида қуёш панеллари ва иссиқ сув коллекторлари ўрнатилди.

Умуман олганда, бугунги кунда мамлакат тараққиёти йўлида «яшил технологиялар»ни жорий этиш аҳолининг яшаш сифатида ижобий таъсир кўрсатади. Бу, ўз навбатида, шахар ва қишлоқлардаги ҳаётни янада қулайлаштиради.

**Авазбек ХОЛБЕКОВ,
«Тараққиёт стратегияси» маркази
эксперти.
ЎЗА**

БАРҚАРОР ТАРАҚҚИЁТ ДАСТУРУЛАМАЛИ

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг Олий Мажлис ва Ўзбекистон халқига Мурожаатномаси мамлакатимиз ҳаётида улкан ижтимоий-сиёсий воқелик бўлди.

Авалло ушбу таҳлилий жиҳатдан ғоят кенг қамровли ва теран мазмунли чиқишда якунига етаётган ва республикаимиз аҳли учун ўта мураккаб ва синовлик кечган 2022 йил натижалари ҳар томонлама муфассал шарҳланди. Чунончи ҳар қандай мамлакат тараққиётининг асосий кўрсаткичи бўлган ялпи ички маҳсулот ҳажми илк бор 80 миллиард доллардан ошгани, иқтисодиётимизга 8 миллиард долларлик хорижий инвестициялар кириб келгани, экспорт 19 миллиард долларга етгани эътироф этилди. Булар, шубҳасиз, юксак кўрсаткичлар, катта натижалардир.

Бу йил тарихимизда илк бор пенсия ва ижтимоий нафақалар миқдори минимал истеъмор харажатлардан кам бўлмаган даражага олиб чиқилди. Мисол учун, 2017 йилда кам таъминланган 500 минг оила ижтимоий ёрдам олган бўлса, бугунга келиб 2 миллиондан ортиқ оилаларга кўмак берилмоқда. Ажратилаётган маблағлар эса 7 баробар кўпайтирилиб, йилига 11 триллионга етди.

Аҳоли жон бошига даромадларни, иш ҳақи, пенсия ва нафақалар миқдорини ошириш сиёсати изчил давом эттирилмоқда.

Охирги олти йилда мамлакат бўйлаб жами 300 мингта ёки аввалги йилларга нисбатан 10 баробар кўп уйлар қурилгани инсон қадри, инсонни эъзозлаш давлат эътиборидаги энг асосий масалага айланганининг ёрқин исботидир.

Бу даврда кўшимча 500 минг ўқувчи ўрни яратилиб, уларнинг жами сони 5 миллион 300 мингтага етди.

Соғлиқни сақлаш, маданият, спорт соҳаларида мақтанса арзигulik ютуқларга эришилди.

Алоҳида эътиборли жиҳати шундаки, мамлакатимизда бизнес ва тадбиркорликни ривожлантиришга тараққиётимизнинг ҳал қилувчи омилларидан бири сифатида қаралмоқда. Зеро, одамларимиз касб-хунарни бўлса, уларнинг бизнесига кенг йўл очилса, улар ҳақиқий мулкдор бўлиб, яхши даромад кўрса, бой бўлса, давлатимиз ҳам бой ҳамда қудратли бўлиши аён ҳақиқат.

Давлатимиз раҳбари ўтаётган йилда эришилган ютуқларни Янги

Ўзбекистонни барпо этиш йўлидаги дастлабки натижалар, дея баҳолади ва бунёдкор халқимиз билан бундай эзгу ишлар изчил давом эттирилажаги, олдинга қўйилган янада катта марраларга албатта эришилажагини таъкидлади.

Шундан сўнг келгуси йилдаги устувор йўналишларга муфассал тўхталиб ўтилди.

Авалло кириб келаётган 2023 йилнинг юртимизда **“Инсонга эътибор ва сифатли таълим йили”** деб эълон қилиниши мамлакатимизда инсон қадр-қимматини эъзозлаш ва ёш авлодга мукамал таълим ва тарбия бериш борасидаги қатъиятли сиёсат янада изчил давом этишидан далолатдир.

Бу изчил сиёсат аввало давлатимиз раҳбари томонидан илгари сурилаётган: “Авал — инсон, кейин — жамият ва давлат”, деган ғоядан келиб чиқмоқда. Шу билан бир қаторда Президентимиз: Таълим сифатини ошириш — Янги Ўзбекистон тараққиётининг яқкаю ягона тўғри йўлидир, деган шиорни ўртага ташлаётир.

Мурожаатномада халқ депутатлари, давлат хизматчилари олдида турган ўта долзарб ва масъулиятли вазифалар кўрсатиб берилди, маъмурий ислохотлар доирасида муҳим ташаббуслар ўртага ташланди. Пойтахт билан бир қаторда “ўзига тортувчи марказлар”ни кўпайтириш лозимлиги ўқтирилди.

Ўрта ва олий таълим, соғлиқни сақлаш, маҳалла тизими, ҳуқуқ тартиботи, экология ва бошқа инсон ҳаёти, унинг ёрқин ва фаровон яшashi билан боғлиқ соҳалар кенг ҳамда теран таҳлил этилиб, бу борадаги юксак марралар белгиланди. Инсон ҳуқуқлари биз учун олий қадрият эканлиги алоҳида таъкидланди.

Шунингдек, Мурожаатномада халқ хўжалигининг муҳим тармоқлари — саноат, қишлоқ хўжалиги, транспорт тараққиётининг асосий омиллари кўрсатиб ўтилди.

Мухтасар қилиб айтганда, мамлакатимиз Президентининг Олий Мажлис ва Ўзбекистон халқига Мурожаатномасида республикаимиз тараққиётининг янги ва янада юксак марралари белгилаб берилди.

Хабибулла ТЕМИРОВ

Пойтахтимизда

Яккасарой туманидаги 118-умумтаълим мактабида 5-16 ёшгача бўлган ёшлар иштирокида “Ал-Хоразмий авлодлари” деб номланган ментал арифметика йўналишида Республика бўйича мусобақа бўлиб ўтди. Унда республикаимизнинг турли ҳудудларидан ташриф буюрган ёшлар иштирок этиб, ўз билим ва салоҳиятларини синаб кўришди. Шунингдек, ушбу мусобақада ҳар бир ёш бўйича олий ўринни эгаллаган 3 нафар иштирокчи 2023 йилнинг 4-6 январь кунлари Қозоғистонда ўтказиладиган Халқаро ментал арифметика мусобақасига йўлланиши қўлга киритди.

Учтепа туманида жойлашган “Нуробод”, “Ҳамдўст”, “Ширин” ва “Ватан” маҳаллаларида ярмаркалар ташкил этилиб, унда озиқ-овқат маҳсулотлари арзонлаштирилган нархларда аҳолига сотилди.

Янгиҳаёт туманида истиқомат қилаётган 50 нафар эҳтиёжманд фуқаро ва маҳалла фаоллари учун Ўрмон хўжалиги давлат қўмитаси ҳомийлиги асосида Самарқанд вилоятига саёҳат ташкил этилди. Саёҳат давомида Самарқанднинг қадимий обидалари, мадраса ва мақбаралари, диққатга сазовор

Унда иштирок этган кекса авлод вакиллари ёшлик даврларидаги қийинчиликлар, меҳнат палласидаги машаққатлар ва нурунийлик пайтида кўрсатилаётган ҳурмат-эҳтиром ҳақида ўз фикрларини билдиришди. Шунингдек, тадбирда хушовоз хонанда Наргиза Азимова томонидан куй ва қўшиқлар ижро этилди ҳамда энг, фаол ёшларга китоблар, нурунийларга эсдалик совғалари улашилди.

Чилонзор тумани ҳокимлиги дин ишлари бўйича маслаҳатчиси томонидан тумандаги барча ташкилотлар кесимида “Ёшларни ёт ғоялардан асраш” мавзусида “Виждон эркинлиги ва диний ташкилотлар тўғрисида”ги қонуннинг мазмун-моҳияти хусусида тарғибот тадбирлари тизимли ўтказиб келинмоқда.

Жумладан, “Гулистон” ва “Баҳористон” маҳалла идоралари ва 232-умумтаълим мактабида ўтказилган тадбирларда ҳам иштирокчиларга мавзу юзасидан кенг қамровли тушунтириш ишлари олиб борилиб, керакли тавсиялар берилди.

Халқ депутатлари Яшнобод туман Кенгаши депутати Василя Файзиева билан тумандаги 206-мактабда ўзи сайланган ҳудудда

жойларию меъморий объектларини томоша қилиш имкони яратилди.

Шайхонтохур туманида жойлашган бир нечта мактаблар юқори синф ўқувчиларини ҳарбий хизматга бўлган иштиёқини янада ошириш ва уларни ватанпарварлик руҳида тарбиялаш мақсадида Чирчиқ округ полигонига экскурсия ташкил қилинди. Саёҳат давомида ўқувчи-ёшлар сержант ва офицерлар томонидан ҳарбий техникалар билан таништирилиб, ҳарбий хизмат ҳақида тушунчалар берилди ва ўқувчилар ўзларини қизиқтирган саволларига жавоб олишди.

Сергели тумани Маҳалла ва нурунийларни қўллаб-қувватлаш бўлими, 1-сектор Нурунийлар жамоатчилиги кенгаши аъзолари ва фаоллар иштирокида туманда жойлашган 351-умумтаълим мактабида “Уч авлод учрашуви” маънавий-маърифий тадбири ўтказилди.

ги маҳалла фуқаролари иштирокида очик мулоқот ташкил этилди.

Мулоқот жараёнида фуқароларнинг мурожаатлари тингланиб, муаммо ва ечими юзасидан фикр-мулоҳазалар билдирилди ҳамда таклифлар берилди. Шунингдек, депутат томонидан қатор муаммоли масалалар жойида ҳал этилди.

Мирзо Улугбек туманидаги ҳар бир сектордан биттадан маҳалла яъни Шукур Бурхонов, “Ахиллик”, “Дархон” ва “Катта Яланғоч ота” маҳаллаларида ободонлаштириш ишлари ташкил этилди. Ҳашар жараёнларида 433 нафар ходим иштирок этди. 113 тонна чиқинди маҳалалардан олиб чиқиб кетилди, 209 800 кв. метр ҳудуд ободонлаштирилди.

**Зафар
НАЗАРОВ**
тайёрлади

Депутат минбари

Бобур РАСУЛОВ: “ПРЕЗИДЕНТ МУРОЖААТНОМАСИ МЕНИ ЯНАДА ЮКСАК МАҚСАДЛАР САРИ ИЛҲОМЛАНТИРДИ!”

Суҳбатдошимиз — Халқ депутатлари Тошкент шаҳар Кенгаши депутати Бобур Расулов ҳам давлатимиз раҳбарининг Парламент ва Ўзбекистон халқига Мурожаатномасини тўғридан-тўғри тинглаш бахтига муяссар бўлган инсонлардан.

— Бобур ака, айтинг-чи Президентнинг мурожаатида сизни таъсирлантирган жиҳатлар нималар бўлди?

— Ҳурматли Президентимизнинг Парламентга мурожаатларида таълим ва тиббиёт соҳасига эътибор кучайтирилиши, бюрократия ва коррупция билан курашиш бўйича берган таклифлари, бу борада Парламент ва маҳаллий депутатларни фаол бўлиш кераклиги ҳақидаги сўзлар мени таъсирлантирди.

Тадбиркор эканлигим учун ҳам ушбу соҳа вакиллари қаратилган эътирофдан хурсанд бўлдим. Муҳтарам Президентимиз тадбиркорлар мамлакатнинг драйвери, деб аниқ айтди. Юртбошимиз, иқтисодиётни ривожлантирмоқчи эканмиз, албатта тадбиркорларни қўллаб-қувватлашимиз шарт, деган асосий ғояни илгари сурди.

Яна мурожаатда таъкидлаб ўтилдики, ҳар қабул қилинган қарордан бештаси бево-сита тадбиркорликни ривожлантириш, уларга преференциялар яратиш билан боғлиқ. Мени хурсанд қилган яна бир жиҳат — бу келгуси йилдан бошлаб ҳудудларни квалификациялаштириш, яъни ҳар битта ҳудуд бешта қатламга ажратиларди. Яъни ўзининг ривожланишига, имкониятига қараб уларга солиқ преференциялари ва имкониятлар яратиб берилди. Таъкидлаш жоизки, ушбу ислохотлар, албатта, мамлакатнинг тараққий этиши, инсон қадрини улғушлаш учун хизмат қилади.

— Бобур ака, биламизки, сиз аслида шифокорсиз, аммо ҳозирда тадбиркор сифатида фаолият юритяпсиз...

— Мен 1964 йили Тошкент шаҳрида шифокор оиласида туғилганман. Отамнинг йўлидан кетиб, тиббиёт олийгоҳини битирдим. 1991 йилда мустақилликка эришганимиздан сўнг бозор иқтисодиётига ўтиш даврида иқтисодий қийинчилик сабаб

тадбиркорликка ўтиб кетганман, дастлабки 6-7 йил ичида кўплаб қийинчиликларни бошимдан кечирганимдан кейин муваффақиятга эришганман. Бугун ўғлим тадбиркорлик ишларини зиммасига олган, мен кўпроқ ижтимоий йўналишларда ва ўзим қизиққан соҳаларда фаолият юритиб келмоқдаман.

— Депутат бўлишингизга ким ёки нима сабаб бўлган?

— Бундан 6 йил муқаддам, ислохотларнинг бошланиш даврида мени тадбиркорларга имкониятлар яратиш юзасидан ташкиллаштирилган тадбирларга, давра суҳбатларида кўп таклиф қилишарди. Ана шундай тадбирлардан бирида юртимизда амалга оширилаётган ислохотлардан тўлқинланиб сўзлаган нутқим билан Ўзбекистон Либерал-демократик партияси вакиллари назарига тушганман. Шундан сўнг, менга партияга аъзо бўлишни таклиф қилишди, мен ҳам рози бўлдим.

2017 йилда эса Тошкент шаҳрида ўтказиладиган маҳаллий кенгаш сайловларида партиядан номзодимни қўйиш ҳақида таклиф беришди ва бу сайловларда Шайхонтохур туманидаги округдан номзодимни қўйиб, голиб бўлдим.

— Сизнингча депутат қандай бўлиши керак?

— Депутат — ўз соҳасида муваффақиятга эришган, ижтимоий, сиёсий ва иқтисодий билим ҳамда кўникмаларга эга, ўзининг муваффақиятига сабабчи бўлган Ватани, ватандошларига аҳолис хизмат қилишга тайёр халқ вакилидир! Шунингдек, у қатъиятли, шижоатли, меҳнатсевар, холис бўлиши, муҳими давлат билан халқ орасида кўприк вазифасини бажариши керак.

— Депутатлик фаолиятингиздан қониқасизми?

— Қисман қониқаман. Чунки, озми-кўпми мурожаат билан келган сайловчиларимнинг муаммоларини ҳал қиляпман. Бунда албатта Халқ депутатлари Тошкент шаҳар Кенгаши билан ҳокимият ҳамжиҳат бўлиб ишлаши кўл келади. Тошкент шаҳар ҳокими Жаҳонгир Ортиқхўжаев томонидан ҳар бир маҳаллий кенгаш депутатига ажратилаётган 2 миллиард маблағ ҳам катта ёрдам беряпти. Бундан ташқари, дардга чалинган фуқаролар учун “Саховат ва кўмак” жамғармасидан депутатлар ёрдамида маблағлар ажратилиши ва сарфланиши вазифамизни ўз вақтида бажаришимизга, сайловчилар ишончини қозонишимизга кўмак бермоқда. Аммо, баъзан қилаётган ишларим етарли эмасдек туюлади. Янада кўпроқ вақтимни сайлов округимдаги барча муаммоларни ҳал этишга сарфлашни истардим.

— Тошкент шаҳар ҳокими томонидан ажратилаётган 2 млрд. сўм маблағ депутатлар томонидан мақсадли сарфланяпти, деб ҳисоблайсизми?

— Билишимча мақсадли сарфланяпти. Кимдир бир йўла барча маблағни бирор-бир ижтимоий объектни таъмирлаш ёки жиҳозлаш ишларига, яна бир депутат округидаги кам таъминланган, ижтимоий ҳимояга муҳтож аҳолининг муаммоларини ҳал этишга сарфляпти. Муҳими, бу маблағлар Тошкент шаҳри аҳолисининг турмуш даражасини янада яхшилашга хизмат қиляпти. Олий Мажлис депутати Расул Кушербоев телевидение орқали чиқишларидан бирида бундай имкониятларга фақат Тошкент шаҳри депутатлари эга бўлаётганига ҳавас қилиши ҳақида гапирган эди. Мен ана шундай депутатлар сафида эканлигимдан мамнунман. Ва албатта мен ҳам Халқ депутатлари Тошкент шаҳар Кенгаши депутати сифатида ўзимга ажратилган 2 миллиард сўм маблағдан унумли фойдаланган ҳолда, сайловчиларим эҳтиёжи йўлида сарфляпман. Жумладан, ушбу маблағ ҳисобидан 4 та таълим даргоҳида, яъни, 44-, 62-, 228- ва 229-мактабларда компьютер, электрон доска ва яна кўплаб замонавий технологиялар

билан жиҳозланган “Смарт синфлар” очилди. Иккита боғча ҳудуди асфальт билан қопланди. Ҳозирда ҳудудимдаги спорт мактабининг иситиш тизими янгисига алмаштирилмоқда, 2 та маҳаллага, жиноятларнинг олдини олиш учун назорат камералари ўрнатилди. Шунингдек, ҳудуддаги 25-оилавий поликлиникага тиббий ускуналар, компьютер ҳамда тиббий-жисмоний тарбия хонасига спорт анжомлари йиғини худудида болалар майдончаси барпо этилди.

— Яқунланиб бораётган йилда режалаштирган барча ишларингизни амалга ошира олдингизми?

— Маблағларни сарфлаш юзасидан, озроқ қисмини амалга оширишга кечга қолдик, лекин аввалги йилдагидек, бу лойиҳаларни молиялаштириш, келаси йилда ҳам давом этиши мени хотиржам қиляпти. Аммо афсуски, молиялаштириш масаласида давлат муассасаларида фаолият юритаётган барча мутасадди ходимлар ҳам бирдек масъулият сезмайди, таклифлар ва жараёндаги ишлар юзасидан кўп маротаба эслатиш кераклиги, талаб қилинадиган ҳужжатларни вақтида етказиб бермасликлари мени ҳайрон қолдиради. Бугунги кунда олдимизга қўйилаётган бош мақсад — халқимизни рози қилиш!

Шундай экан, аниқ мақсад йўлида ҳар бир раҳбар кадр ўз вазифасига сидқидилдан ёндошиши керак.

— Янги 2023 йилда қандай мақсадларни олдингизга қўйдингиз?

— Янги йилда ижтимоий тармоқларда, медиа ва тадбиркорлик соҳаларида бир нечта лойиҳани режалаштиряпман. Илмий иш қилиш ҳақида ўйлапман ва албатта сайлов округимда ҳам кейинги йил учун режалаштирган ишларим бор.

Шоҳида
ЗУФАРОВА
суҳбатлашди

Оқшом қаҳрамони

Иброҳим ҒАФУРОВ: “ҲАЁ ҚУТҚАРАДИ ИНСОНИЯТНИ!”

Абадий саволнинг жавоби

Ўзбекистон Қаҳрамони, Ўзбекистон Республикаси санъат арбоби, улкан адиб ва мутафаккир Иброҳим Ғафуров ҳаёти ва ижодининг фалсафаси ғоят гўзал, кенг қамровли ва теран илдизларга эга.

Иброҳим Ғафуров адабиёт бўсағасига ҳикоянавислик билан кириб келган ва кейин кўпроқ таржимонлик, адабиётшунослик, шунингдек, публицистика ва сиёсат билан шуғулланган бўлса-да насрда мунтазам ёзиб, янги шакллар излади, тажрибалар ўтказди, кашфиётлар қилди. Унинг ўзбек адабиётидаги янги жанр намунаси ҳисобланувчи, ўзи: “менинг жажжи романларим”, деб атовчи мансуралари жамланган “Ҳаё — халоскор”, “Мангу латофат”, “Паривашлар мажлиси” китоблари шунинг ёрқин далили бўлди. У қайси жанрда қалам тебратмасин, ўз ижодининг бош лейтмотиви — гўзалликни тадқиқ этиш иштиёқидан чекинмади. Дарвоқе...

“Гўзаллик нима?” деган риторик савол асрлардан буён наинки адабиёту нафис санъат, балки ҳаёт фалсафасининг етакчи мавзуларидан бўлиб келади ва мангу шундай бўлиб қолади.

Иброҳим Ғафуров ана шу мангу саволга жавоб излашдан толмади ва пировардида юксак мақсадига эришди: “Гўзаллик — ҳаёда”, деган бағоят нафису нозик, айна пайтда бениҳоя кенг қамровли, теран, мукаммал хулосага келди. Бир неча аср олдин рус адиби Фёдор Михайлович Достоевский “Дунёни гўзаллик асрайди”, дея башорат қилган бўлса, Иброҳим Ғафуров шарқона лутф билан: “Ҳаё қутқаради инсониятни”, дея бонг урди. Ер юзида турли-туман зиддиятлар кучайиб, охир замон нишонлари кўрина бошлаган айна кунларда ушбу бонг тобора ўткирроқ моҳият, долзарблик касб этмокда.

Бадият заргари

Турли йилларда яратилган, адабиётшуносликка оид асарлари — “Ёнар сўз”, “Жозиба”, “Ям-яшил дарахт”, “Прозанинг шоири”, кей-

инги пайтларда нашр этилган мукаммал “Сайланма” ва бошқа қатор китобларда закий олимга, фасоҳатли мунаққидга хос бетакрор фазилатлар ярақлаб кўринади. Бу ҳислатларнинг энг асосийси, назаримда, ниятнинг холислиги, самимият, хайрихоҳлик, ижодкор билан дардлашиш, унга чин дилдан кўмаклашиш истаги. Айнан шунинг учун мушоҳадаю мулоҳазалар тиниқ ва бегубор. Иброҳим аканинг: “Танқидчилик — муҳаббат изҳор қилиш”, деган фавкулдда иқрори унда ана шу ҳислатлар мужассам эканини яққол англатади.

У фақат ўзига ўхшайди

Ижодидан ҳайратланиш асносида шогирдлари устозни жаҳон адабиётининг қатор намоёндалари ила қиёслайдилар. Айтайлик бирларининг кўз олдида Лев Толстой, Фёдор Достоевский, Оноре Бальзак, Чарльз Диккенс, Стендал ва бошқалар ҳақида бетакрор эсселар иншо этган Стефан Цвейг келади. Яна бошқалари уни Пушкиннинг “Евгений Онегин”и ни заҳмату машаққат ила инглизчага таржима қилган ва бу асар ҳақида 1000 бетлик шарҳлар ёзган улуғ рус адиби Владимир Набоковга, йиллаб ранжу риёзат чекиб Пушкин ва Гогол ҳаётини ҳар бир куни, соат, дақиқасигача ўрганиб, ҳар қайсиси ҳақида салкам 1000 саҳифа китоблар ёзган В.Вересаевга ўхшатишади. Нега?

Балким Усмон Носир, Ғафур Фулом, Ойбек, Миртемир, Ҳамид Олимжон, Мақсуд Шайхзода, Саид Аҳмад, Эркин Воҳидов, Абдулла Орипов ижодларига бағишланган йирик тадқиқотларга сингдирилган машаққат ва энг муҳими, беназир муҳаббатдан астойдил ҳайратга тушганлари, қойил қолганлари учундир. Ана шу мукаммал асарлардан тортиб ёш навқирон шоиру адибларнинг илк чиқишлари хусусидаги мўъжаз лекин лавиз битикларни кўздан кечирар экансиз ҳаёлларингиз кўзгусида Иброҳим Ғафуров мунаққидлик, яъни “муҳаббат изҳори”ни санъат даражасига олиб чиққан, бош ҳарф билан дарж этилувчи Ошиқ

образида намоён бўлади. Зеро у адабиётни “паривашлар мажлиси” сифатида тасаввур этади. Бу мажлисининг “мангу латофати”дан чексиз ҳайратга тушиб, ошиқона ўртаниб яшайди ва бу бегараз ишқ уни сўфиёна илоҳий муҳаббат сари етаклайди, муқаддас Қалом мазмун-моҳиятларини тадқиқ этиш, англаш саодати ила мукофотлайди. Шу маънода...

Олтин қондага риюя

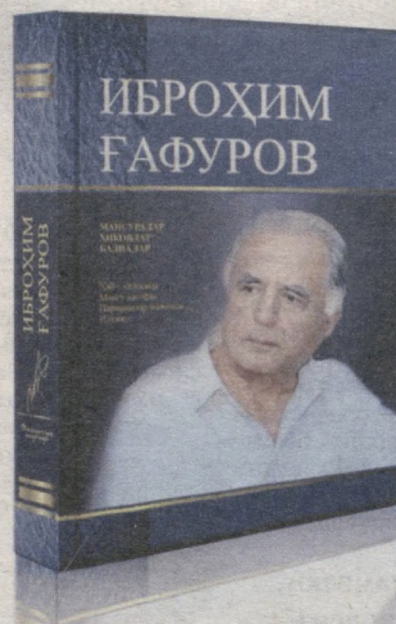
Иброҳим Ғафуровнинг таржимачиликдаги ижоди меваларидан баҳраманд бўлиб келаётган миннатдор муштарийлар устознинг луғат бойлиги нақадар миқёсли эканини яхши билишади ва шубҳасиз, у кишининг шарқу ғарбнинг ўнлаб тилларини етарли даражада эгаллаганини эътироф этишади. Эрнест Хемингуэйнинг “Чол ва денгиз”, “Алвидо курол”, Ги де Мопассаннинг “Азизим”, Ф.М.Достоевскийнинг “Жиноят ва жазо”, “Телба”, “Иблислар”, “Қиморбоз”, “Ака-ука Карамановлар”, Ч.Айтматовнинг “Кунда”, Г.Г.Маркеснинг “Бузрукнинг кузи”, Ж.Жойснинг “Улисс”, Уильям Фолкнернинг “Эмили учун атиргул” ва “Тўзонли сентябрь” асарларини, Ф.Ницшеннинг “Зардушт таваллоси” фалсафий трактатини, Ҳинд эпоси “Панчатантра”ни И.Ғафуров таржимасида ўқиган киши унинг беназир санъатига тан бермай иложи йўқ. Хўш, бунга у қандай эришган? Билишимизча, Иброҳим ака ҳайратланарли даражада кўп ўқиган ва мудом ўқийди. Ўқиганда ҳам ўта нозик таъб билан Шарқу Фарб адабий дурдоналарини танлаб, саралаб ўқийди. Бундан ташқари халқ орасида юришни, оддий одамлар билан суҳбатлашишни хуш кўради. Шунинг ҳосиласи ўлароқ луғати заҳираси — лисоний ғазнасининг сандиқлари лик тўла. Таржима жараёнида ҳар икки тилни мукаммал билгани, ҳар икки халқу миллат тарихи, маданиятини ипидан игнасиғача ўргангани боис

у ўғираётган асарининг бутун борлигини намоён этади ва ҳатто оригиналда у қадар порламаган “олмос қирраларини” заргар мисоли чархлаб, ярқиратиб юборади.

Мулоқотларнинг бирида Иброҳим ака ижод дунёсига кириб келиши сабабларини изохлаб “сўзга ошиғу мубтало” эдим, деган дарвешона бир иқрорлик билдиради. Ана шу мубталолик ранжу заҳмати унга сўз мулкининг нодиру ноёб хазиналари эшигини очди. У эса мана шу маънавий бойлиқни дунёдаги энг муаззам, энг муқаддас сарват, деб билди. Фаний дунёнинг ҳойю ҳаваслари, майда моддий манфаатларидан тўққиз қават юксакда фақирона яшашга бир умрлик азму қарор қилди. Шу ҳақда ўйлайсизу баногоҳ мавлоно Абдурахмон Жомийнинг фақирона турмушлари ҳақидаги ривоятларни эслайсиз. Камтарона ҳаёт инсон комиллигининг, буюкликнинг олтин қондаси эканлигига такрор-такрор ишонч ҳосил қиласиз. Айна пайтда Иброҳим аканинг зоҳиридаги мағрурликни, ўз ишининг ҳақлигидан кўнгли бениҳоя юксак эканини пайқамаслик мумкин эмас. Мана шундай гурурга эга, кўкси шу қадар баланд инсонлар билангина, ўзининг ибораси билан айтганда “миллатнинг биллурлашуви”га эришиш мумкин, десак жоиз кўринармикан.

Устоз шу кунларда ўз ҳаёти ва ижодий камолотининг янги босқичга қадам қўймоқда. Умид қиласизки, бу босқич ҳам янада гўзал ва серҳосил бўлажак. Зеро, мукамаллиқнинг чегараси йўқ, дейдилар. Йиллар ўтгани сари унинг янги-янги олмосдай ўткир, биллурдай шаффоф ва жилвагар қирралари очилаверади. Ўзининг, элу юртининг ҳаётига зебу зийнат бахш этаверади.

Ҳабиб
ТЕМИРОВ

СОҒИНЧ БИЛАН ЭСЛАЙМИЗ...

Бу одам бир дарёдек эди, тўлиб-тўлиб оқарди,
доим яхшиликка, яхшилар даврасига шошарди,
сахнани, санъатни севарди... Мирза Азизов...
Чин маънода халқнинг артисти, халқнинг одами эди.
Салобати, овозидаги баланд руҳият,
кўзларидаги самимият... Унутиб бўлмайди.
Тақдирнинг ҳукми шундай экан, шукрки,
бу инсоннинг умр китобида ибратли
саҳифалар бисёр...

**Тожибар Азизова – рафиқаси,
Ўзбекистон Республикасида хизмат
кўрсатган артист:**

– Бу айрилик, бу изтиробни сўз билан таърифлаб бўлганида эди... Афсус, тақдирнинг иши, кўнмоқликдан ўзга иложим йўқ. Турмуш ўртоғим ҳаётлигида ҳам доим халқнинг, давлатнинг эътиборида, эътирофида яшадилар. Ҳар бир санъаткор орзу қилган мукофотлар насиб этган уларга. Инсоннинг меҳнати оламдан ўтса ҳам унутилмаса, бу унинг бесамар яшамаганидан далолат беради. Мен ишонаман, халқимиз орасида Мирза Азизовга ҳавас қилиб санъат йўлини танлаганлар бор, уларнинг маҳоратига муҳлислик қилувчи минглаб одамлар бор... Мирза ака билан ёмон яшамадик, бахтли кунларда ҳам, синовларда ҳам бир-биримизга суяндик. Оилапарвар, фарзандларига жон фидо эди. Дўстлар даврасини, улуғлар суҳбатини яхши кўради. Ҳар бир қадамда ўрни билинади, ҳар бир кунимда хотиралари бор! Охиратлари обод бўлсин!

Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган
Фарҳод Абдуллаев,
артист:

– Мирза мард йигит эди. Шундай савлати, шундай овози, шундай бир меҳри бор эдiki, ёнидан шунчаки ўтиб кета олмасдингиз. Ҳазилни яхши кўрарди, келинг, деб чорлаб қолса, йўқ дея олмасдик, дилдан суҳбатлашардик. Мен шундай бир дилкашимдан айрилиб қолдим. Мирза театрға директор бўлиб келганида бир қувондим, чунки, у сахнани севарди, қадрларди. Шу одам келди-ю, театрға файз кирди, бинолар таъмирланди, ижодкорлар учун шароитлар қилинди, репертуар устида изланишлар бўлди. Ҳатто мени ҳам театрға таклиф қилди: “Келинг ака, бир спектакль кўйинг”, деди. Афсус, умри қисқа экан. Бирға театрда ҳамкорлик қилиш насиб этмади. Тоғдек салобати бор эди, эсласам юзимга табассум югуради, соғинаман, юрак ўртанади... Биз баъзида ҳаёт ташвишлари билан овора бўлиб олдимиздан ўтаётган сувларни қадрламаймиз. Борида борайлик, борида сўрайлик, борида йўқлайлик... Ўтганларни охиратлари обод бўлсин!

**Зулфия Мўминова,
Ўзбекистонда хизмат
кўрсатган маданият
ходими:**

– Яхши актёр, яхши раҳбар, яхши дўст... Унга берилган таърифларнинг ҳаммаси яхши деган сўз билан уйғун. Мирзажон менга ука эди, меҳрибон, дарёдил ука! “Зулфия опа, мен сизни “Аёлга бахт беринг”, деган шеърингизни ўн йил айтдим. Энди менга худди шундай яна битта шеър ёзиб беринг”, деб телефоқилиб қолди. “Мирза, шеър буюртмага ёзилмайди-ку”, дедим. Кейин “Аёлга гул беринг”, ёзилди. Шу шеърни Мирза Азизов телевидение орқали ўқигани эсимда. Укамнинг овозида салобат, меҳр бор эди. Усмон Азимнинг “Ўзбекистон” шеърини ғурур билан ўқирди, эшит-таётганингизда Ватан бор-бўйи билан кўринарди!

**Ҳилол Насимов,
Ўзбекистонда хизмат кўрсатган мада-
нийат ходими:**

– Мирза Азизов менинг энг яхши ҳамкорим, дўстим эди. Биз тенгдош эдик, бир-биримизни жуда ҳурмат қилардик. Ҳазиллари ҳам, панду насихатлари ҳам ўзига ярашар эди. Мирза Азизов “Тубанлик” фильмида салбий образда чиққан эди. Ролни маромига етказиб ижро этганидан халқ ёмон кўриб қолди. Бир куни кўнғироқ қилиб: “Ҳилолжон, мени тезда томоша-бин олдида оқлаб беринг, кўрган одам менга нафрат билан қара-япти”, дедилар ярми ҳазил, ярми чин билан... Шундай қилиб “Гум-роҳлар” фильмида ватанпарвар журналист образини ижро этди. “Аввалги картиналардан ташқи кифангиз фарқ қилиши керак, оз-гина соч ўстириб, мўйлов кўясиз”, деганимда кўнишлари кийин бўлган. Соч ўстиришни ёқтирмасди. Лекин режиссёрни ҳурмат қиладиган, кионинг талабларини тўлақонли тушунадиган ижодкор эди. Образ жуда дилга яқин чиқди, сабаби қаҳрамондаги Ватанга бўлган муҳаббат, садоқат Мирза Азизовга бегона эмасди.

**Зухра Ашурова,
Ўзбекистон халқ артисти:**

– Мирзахон ҳар соҳада билимдон, дунёқараши кенг эди. Олим билан ҳам, деҳқон билан ҳам устасидек гаплашарди. “Опа, икки кунга Қашқадарёга олиб кетаман, бир айланиб келамиз”, деди. “Ҳўп”, дедим. Аммо ўша белгиланган кунда бошқа бир зарур ишим чиқди. “Боролмайман, узр”, деб вазиятни тушунтирдим. “Мен ваъда бергандим, Зухра опамани олиб келаман, деб”, сал ранжиди. Шу воқеани эсласам, афсусланаман. Борсам бўларкан, шу баҳона суҳбатлар қоларди, дийдор қоларди эсдаликка... Охиратлари обод бўлсин!

Зулайхо Бойхонова,
Ўзбекистон халқ
артисти:

– Мирзабек мени
дўстим эди, қирқ йиллик
қадрдоним эди. Бирга
ўқидик, елкама-елка иш-
ладик, бир-биримизга
ишондик ва доим ўзаро
дўстона муносабатларимизга содиқ қолдик.
“Зулайхо, қаердасан, кел бир ўтирамыз”, деб
қўнғироқ қилиб қоларди. Бир ўтирганимиз-
да дунёнинг у чеккасидан бу чеккасига бо-
риб келардик, суҳбатлар тугамасди... “Ўзимни
наманганлигим”, дерди. Мени ҳар бир мува-
фақиятим учун у биринчилардан бўлиб қуво-
нарди ва шундай кунларимда остонамга гул
кўтариб келарди. Онам ҳам шу Мирзага ишо-
нарни, туғишганлардек азиз эдик бир-би-
римизга... Концертларимда биринчи қатор-
да ўтирарди... Энди унинг жойлари бўш... У
шошиб яшади, яхшилик қилишга шошди.
Кимгадир ишга киришида, кимнидир уй оли-
шида беминнат қўл чўзарди.

... ҳаёт худди тугамайдиганга ухлайди. Лекин
унинг ҳая ўлчови бор, Яратгангагина аён миқдор
бор. Паймона тўлганида чорасизмиз... 58 ёш!
Хулосалар пишган, ўтаётган кунларга шукрлар
кўнайган ва бу дунёнинг омонатлигини янада теран
англайдиган бир палла... Мирза Азизов сафимиздан
орамиздан кетди. Бу тақдирнинг ҳукми.
Лекин қалбимизда, хотираларимизда
яшайди, давраларда, суҳбатларда
соғинч билан, табассум билан
эслайверамиз...

МАҲАЛЛИЙ БЮДЖЕТЛАР ИЖРОСИ УСТИДАН ДЕПУТАТЛИК НАЗОРАТИ

Ушбу назорат зарур давлат маблағларининг ўз ўрнига етиб боришига хизмат қилади. Бу айнан жамият барқарорлигини таъминлаш, давлат бошқаруви-га халқ ишончини мустаҳкамлаш ҳамда коррупция ҳолатларининг олдини олишга хизмат қилади.

Маҳаллий бюджетнинг бугунги кундаги тақсимоли ва унинг назорати давлат ижтимоий сиёсати даражасида муҳим ҳисобланади. Жумладан, давлат томонидан ажратилаётган пул маблағларини назорат қилишда депутатлик назорати энг ишончли назоратлардан бири бўлиши мумкин. Бунинг натижасида халқ манфаатлари ва инсоннинг олий қадрият эканлиги таъминланади, унга кўрсатиладиган хизматлар сифати ва самарадорлигини ошириш имкони яратилади.

Номарказлаштириш жараёни-лари замонавий тараққиёт шароитида маҳаллий бошқарув органлари ихтиёрига маҳаллий солиқлар базасини белгилаш, алоҳида солиқлар ва йиғимларнинг ставкаларини ўрнатиш, баъзи ҳудуд тараққиётини белгиловчи муҳим йўналишлар кесимида солиқ имтиёзларини ўрнатиш ваколатлари ҳамда харажатлар таркибига аниқлик киритиш имтиёзлари берилишини тақозо этади.

Бугунги кунда номарказлаштириш йўналиши борасида изланишларни амалга ошираётган олимлар, бу масалаларни ҳал қилишда аниқ моделлар ишлаб чиқиши лозимлигини эътироф этмоқдалар. Шунинг учун ҳам Ўзбекистон шароитида амалга оширилаётган бюджет соҳасидаги кенг миқёсдаги ислохотлар бу борада изчил тадқиқотлар зарурлигини кўрсатмоқда. Жаҳон тажрибасидаги мавжуд турли даражадаги бюджетлар марказлашган ва номарказлашган турларининг амалиётида ҳар хил моделлари қўлланади. Бунинг негизида эса давлатлар ту-

зилиши аҳамиятга эга. Бунда авваламбор, мамлакатнинг марказлашгани ёки федератив кўринишга эгалиги ҳал қилувчи омиллардан бири ҳисобланади. Аммо марказлашган мамлакатларда ҳам давлат бюджети даромадлари ва харажатларининг нормарказлашганлик даражаси турлича.

Бугунги кунда номарказлаштириш жараёнларини тадқиқ этувчи олимлар кўпчиликини ташкил этади. Жумладан, америкалик социолог Джон Масиониснинг тадқиқотларига кўра, 20 та ривожланган мамлакатда марказий ҳукуматлар харажатлари 65 фоизни ташкил этган бўлса, 23 та ривожланаётган мамлакатларда 89 фоизни ташкил этган.

Бундан хулоса қилиб, фискал номарказлаштириш даражасини ошириш ўз-ўзидан иқтисодий тараққиёт тезлигини оширади, деб айта олмаимиз.

Аслида давлат молиясининг номарказлашганлик даражаси иқтисодий тараққиётнинг сабаби эмас, аксинча натижасидир, деб баҳоланади. Шу ўринда John Joseph Wallis ва Wallace Oatesнинг кузатишларини мисол қилиб келтирамиз. Уларнинг фикрича, давлат ҳудуди қанчалик катта бўлса, унинг «номарказлашганлик даражаси» шунча кенгроқ бўлади. Иккинчидан, мамлакат аҳолисининг сони қанчалик кўп бўлса, унинг «номарказлашганлик даражаси» шунча кенгроқ бўлади. Учинчидан, аҳоли жойлашининг зичлик даражаси, яъни шаҳарларда яшовчи аҳолининг улуши қанчалик кўп бўлса, унинг «номарказлашганлик даражаси» шунчалик юқори бўлса, яъни давлат бюджет даромадларини қайта тақсимлаш билан боғлиқ вазифалари кўпроқ бўлади. Бешинчидан, жамият (давлат

Маҳаллий бюджетлар ҳар бир мамлакат иқтисодий ва ижтимоий ҳаётида муҳим роль ўйнайди. Уларнинг қай тартибда сарфланиши ва ўз ўрнини топишида депутатлик назорати муҳим аҳамиятга эга.

аҳолига) хизматларининг турлари кўплиги, ҳудудлардаги хилма-хиллиги бюджетнинг номарказлашганлик даражаси юқори бўлишини таъкидлайди. Бу ёндашувдан фарқли ўлароқ, номарказлаштириш даражаси давлат ривожланганлиги даражасига боғлиқлиги эътироф этилади.

Давлат бюджетини марказлаштириш ёки номарказлаштириш сиёсатининг амалга оширилишида иқтисодий тараққиётга таъсир этувчи кўплаб омилларни инобатга олиш лозим. Булар қаторида давлат сиёсий тизими хусусиятлари, унинг турли бошқарув даражалари орасидаги тарихий шаклланган алоқалари алоҳида эътиборга лойиқ. Маҳаллий бошқарув органларининг молиявий мустақиллигини ривожлантириш давлат молиясини номарказлаштириш борасидаги муҳим масалалардан биридир.

Давлат бюджетининг номарказлаштирилиши қатор афзалликлари билан бирга камчиликлардан холи эмас. Булар оқилоналигининг баҳоланишида энг оддий ёндашув ижтимоий (жамият) харажатларнинг кўпайиши ёки тежалиши билан белгиланади. Бюджетнинг номарказлаштирилиши иккита асосий масалани ҳал қилишга қаратилади: маблағлар тақсимоли ва бюджет тизимининг яратувчилик самарадорликларини ошириш.

Бюджет тизими, бюджет маблағларидан фойдаланишнинг натижадорлиги тамойили Ўзбекистон Республикаси Бюджет кодексининг 14-моддасида келтирилган. Унга кўра, бюджет жараёни иштирокчилари бюджет тизими бюджетларини тузиш ва ижро этишда ўзларига берилган ваколатлар доирасида бюджет тизими бюджетларининг белгиланган ҳажмдаги маблағларидан фойдаланган ҳолда натижага эришиш заруриятидан келиб чиқади. Кенг маънода, давлат бюджетини номарказлаштиришда маҳаллий бошқарув органларига ўз даромадларини шакллантиришлари ва харажатларини амалга оширишларида кенгроқ ваколатлар берилиши ҳамда

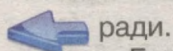
уларнинг мажбуриятларини бажаришдаги масъулиятларини оширишга қаратилиши назарда тутилади.

Маҳаллий бошқарув органларининг аҳолига яқинлиги уларнинг фуқаролик жавобгарликларини кучайтиришга, ҳаракатларининг шаффофлигини таъминлашга ҳамда аҳоли олдида ҳисобдорлиги даражасини оширишга хизмат қилади. Бюджетнинг номарказлаштирилиши деганда ҳар қандай маҳаллий бошқарув органлари бюджетларига молиявий маблағларни жалб қилишнинг кўпайтирилиши тушунилади. Бу ҳолни миллий иқтисодиётнинг маъмурий-буйруқбозлик бошқарув тизимидан фуқаролик жамиятига ўтиш билан боғлиқ жараёнлар қаторида баҳолаш ҳам ўринлидир. Шунда, давлат бюджети номарказлаштирилишининг самарадорлиги давлат марказ-

лашган бюджети даромадларининг улуши ва маҳаллий бюджетлар даромадларининг шаклланиши орасидаги маълум уйғунликка эришиш ҳамда маҳаллий бошқарув органларига даромадларига яраша ваколатлари бўлишини назарда тутати.

Ижтимоий хизматларнинг фақат марказий ҳукумат томонидан таъминланиши улар харажатларининг ошиб кетишига сабаб бўлади. Барча ҳудудларга бирдай хизмат кўрсатиш, баъзи ҳудудларда улар миқдорининг ҳаддан ташқари кўпайиб кетиши, бошқаларида етишмаслигига олиб келади. Давлат бюджети ҳисобидан амалга оширилаётган жамият хизматларининг нормарказлаштирилиши маҳаллий бошқарув органларининг халққа яқинлиги натижасида алоқаларнинг раволиги, аҳоли ўз истакларини мунтазам изҳор этиб боришини таъминлайди. Ўз-ўзидан, аҳолининг турли хил давлат марказий электрон порталларига мурожаат қилиш эҳтиёжлари камайиб бо-

ради.

Бюджетнинг номарказлашган тизими тараққиёти ижтимоий-иқтисодий жараёнлар барқарорлигини (стабиллигини) таъминлашга хизмат қилади.

Амалий бюджет номарказлаштирилиши, бюджет чекловларининг қатъийлигини таъминлаш орқали бюджет тақчиллиги (дефицити)нинг олдини олишга ҳам ёрдам беради. Номарказлашган бюджетлар маҳаллий бозорлар фаолиятини мувофиқлаштириб боришга рағбатлантирилади. Ниҳоят, номарказлашган бюджетларда қарорлар бир нечта вариантда ўрганилиши ва маҳаллий шароитга энг мос қарор қабул қилиш имконини беради.

Шу билан бирга, энг муҳим масала ваколатларни бюджетнинг шу даражасига бериш керакки, у ваколатларини тўлалигича бажара олиши ва ушбу натижалардан энг кўп манфаатли бўлиши лозим.

Эътиборга лойиқ жойи шундаки, бюджетларни номарказлаштириш ҳақида қарор қабул қилинишида ҳудудий иқтисодиёт таркиби ва молиявий оқимлар ҳақида аниқ маълумотларга эга бўлиш, номарказлаштириш ҳақидаги қарор қанчалик умумдавлат манфаатлари ва маҳаллий аҳоли эҳтиёжларини қониқтиришига қандай таъсир кўрсатишининг таҳлили бўлиши керак. Бошқача айтганда, ҳудудий ва марказий даромадлар кесими, пастдан тепага кетадиган ва тепадан пастга тушириладиган молиявий оқимлар, уларнинг самарадорлиги ва натижадорлиги, уларнинг ўзгари-

ши самарадорлик ҳамда натижадорликларига қандай таъсир кўрсатиши ҳақида аниқ таҳлилий маълумотлар бўлиши лозим. Бундай маълумотлар ҳар бир ҳудуднинг қанчалик ўз эҳтиёж-

ларини қоплаш ва қанчалик ўз тараққиётини таъминлашга қодир эканлигини яққол кўрсатади.

Умуман олганда, маҳаллий бюджетларнинг номарказлаштирилишини, агар номарказлашган қарорлар қабул қилиш ваколатлари етарли бўлса, бунда энг долзарб маҳаллий эҳтиёжлар аниқлаштирилиб борилса, бюджет маблағларидан фойдаланиш натижадорлиги ортиши имконияти амалга оширилсагина жорий қилса бўлади. Бюджетнинг номарказлаштирилиши, авваламбор, бюджетлар мустақиллиги тамойилининг бажарилиши билан боғлиқдир. Бюджет тизими бюджетларининг мустақиллиги тамойили Ўзбекистон Республикаси Бюджет кодексининг 13-моддасида келтирилган. Бюджет тизими бюджетларнинг мустақиллигини таъминлашда ҳал қилувчи омил – даромадларни (авваламбор солиқли даромадларни) бюджетларнинг ҳар бир даражасининг харажатларига яраша бириктирилишидир.

Жаҳон амалиётида солиқли даромадлар бириктирилишининг уч тури учрайди. Биринчисига кўра, маҳаллий ҳокимиятларга уларнинг барча ҳудудларидан тушадиган солиқ даромадлари бириктирилади. Ушбу даромадлардан белгиланган қисми бюджет тизимининг юқори поғоналарига ўтказиб берилади. Бу маблағлар ҳукуматнинг умумдавлат хара-

жатларини қоплашга мўлжалланади. Иккинчи тури биринчисидан фарқли ўлароқ, барча даромадларнинг марказий ҳукуматга йўналтирилишини назарда тутди. Кейинчалик, тушган даромадлар маҳаллий бошқарув органларига грантлар, турли дастурларни молиялаштириш ва ёки бошқа трансфертлар шаклида қайта тақсимланади. Бу услуб ҳам маълум камчиликлардан холи эмас. Асосийси, харажат ваколатларига эга ҳокимиятлар ва солиқлар тушадиган ҳудудлар орасидаги боғлиқлик даражаси суст бўлади. Бу ҳол бюджетларро самарали муносабатларнинг шаклланишига тўсиқлик қилади. Даромадлар шаклланишидаги ваколатлар тақсимланшининг учинчи услуби даромадларнинг баъзи турларини маҳаллий бюджетларга бириктирилишини назарда тутди. Зарур ҳолларда етишмаётган даромадларни мувофиқлаштирувчи солиқларни бириктириш ёки маҳаллий бюджетларга трансфертлар орқали ўтказиб бериш қўлланилади. Бу услуб иккита биринчи турлар орасидаги услуб бўлиб, уларнинг камчиликларини бартараф қилиш имконларига эга. Бунда куйи бошқарув органларига солиқ йиғиш ваколатлари бириктирилган ҳолда, у солиқ юки ва харажатлар борасидаги қарорлар орасида уйғунлиқни таъминлашга қаратилган. Қарорлар қабул қилишда маҳаллий бошқарув органлари харажатлар ва наф олиш орасида қабул қилаётган қарорларини мувофиқлаштириб бориш имконига эгадирлар. Натижада нафақат иқтисодий самарадорликка, балки харажатлар соҳасида ижтимоий ютуқларга ҳам эришилади. Маҳаллий бюджетларни шакллантиришда жойлардаги давлат ҳокимияти органларининг ваколатларини кенгайтириш мақсадида қабул қилин-

ган Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 7 июндаги фармони алоҳида эътиборга молик.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2022 йил 28 январдаги «2022–2026 йилларга мўлжалланган Янги Ўзбекистоннинг тараққиёт стратегияси тўғрисида»ги Фармонида айнан бюджет масалаларига алоҳида эътибор қаратилган. Унга мувофиқ маҳаллий бюджетларнинг даромадлари базасини тубдан мустаҳкамлаш, юқори турувчи бюджетлар ажратмаларига қарамлигини қисқартириш, уй-жой-коммунал, транспорт-коммуникация ва ижтимоий инфраструктура модернизациялаш ва техник янгилаш бўйича стратегик муҳим инвестиция лойиҳаларини амалга оширишни сўзсиз таъминлаш юзасидан маҳаллий давлат ҳокимияти органларининг

мустақил иш олиб бориши ва масъулиятини ошириш кўзда тутилган.

Хулоса ўрнида айтиш мумкинки, бу биринчидан, маҳаллий бюджет харажатлари, жумладан, белгиланган нормативлар доирасида бюджет ташкилотлари ва уларнинг штат

бирликларини оптимallashtiриш ҳисобига йили давомида бўшаб қолган маблағларни бошқа зарур харажатларга йўналтириш; иккинчидан, маҳаллий бюджетлар ижроси тўғрисидаги молиявий ҳисоботларни норматив-ҳуқуқий ҳужжатларда белгиланган тартиб ва муддатларда халқ депутатлари Кенгаши ва юқори молия органига тақдим этилишини таъминлаш; учинчидан, бюджет тақсимооти борасида ҳам номарказлаштириш жараёнларини тезлаштириш ва унинг назоратини депутатларга берилиши муҳим аҳамият касб этади.

Абдумавлон ҚОСИМОВ,
Халқ депутатлари
Тошкент шаҳар
Кенгаши депутати

ҲУРЛИҚОНИНГ ИНЖИҚ МУҲАББАТИ

Баҳор кунларининг бирида дўстим билан ишдан сўнг хиёбонда учрашишга ваъдалашдик. “Биронта тамаддихонага кириб, суҳбатлашиб ўтирамиз” деди у.

Мен одатимга кўра, айтилган вақтдан беш-ўн дақиқа аввал келиб, ёмғир хиди анқиб турган арғувонлар пойида айланиб юрдим.

Бир қиз эйтиборимни тортди. У хиёбондаги каттакон ҳайкалнинг пойида кичкинагина бўлиб турар, бу жажжилик унга алланечук ярашарди. Гарчанд, қорасариқ чехрасига йиллар ўз изини солган бўлса-да, қомати тик ва хушбичим эди. Эгнига ўша пайтлар русум бўлган анча қиммат ёмғирпўш кийган, сочини гўёки атайлаб ҳафсаласизлик билан елкасига ёйиб ташлагандек.

У кимнидир кутаётганга ўхшарди. Қўнжи калта этикчасининг учи билан силлиқ мрамор пояндозга асабий чизиклар чизарди.

— Сиз мабодо... Эҳсон ака эмасмисиз? — ногаҳонда гап қотди у.

Мен тасодифий илтифотдан гангиб, тезгина жавоб қайтардим.

— Йўқ.
— Ҳа-а... Унда кечирасиз. Ўхшаб кетаркансиз. Тикилиб турганингизга қараб...

— Тикилганим учун узр... Аммо мен Эҳсон акага ўхшашлигимдан жуда хурсандман. Иложини топсам-ку, Эҳсон аканинг ўзи бўлиб қўя қолардим-а.

У хандон отиб кулди. Овози қўнғирокдек жарангдор, айна пайтда бир қадар майин ва ёқимли эди.

— Эҳтимол, чиндан ҳам ўзидирсиз? Мени лақиллатиб...

Шунда ниманидир англагандек бўлдим.

— У билан илгари учрашмаганмисиз?

— Йўқ. Интернет орқали танишдик. Бугун биринчи бор учрашишга ваъдалашган эдик. Келмади, ёлғончи...

— “Ваъдани бизга бериб, қайларда қолдинг кечкурун...” деган ашулани айтишингизга тўғри келди энди. Хоҳласангиз, бирга айта-миз. Ёки янаям яхшироғи бор: “Кеча келгумдур дебон... Ёлғончи Эҳсон келмади”.

У яна кулди.
— Қизиқчи экансиз. Исмнингиз нима?

— Исмим Шохид, аммо сиз учун Эҳсон бўлишга тайёрман.

У яна кулди. Мен эса сўзларим маъқул тушаётганидан илҳомландим.

— Сизнинг исмингиз нима, агар сир бўлмаса?

— Хурлиқо!

— Исмнингиз жисмингизга монанд экан.

— Қўйсангиз-чи!

— Рост айтяпман. Жудаям чиройли экансиз. Аммо...

— Аммо нима қилиб, ёлғончи бир одам билан интернетда танишиб юрибсиз, демоқчисиз. Шундайми?

— Йўқ, мен... бошқа нарсаям демоқчийдим. Ҳамонки, ўзингиз саволни кўндаланг қўйган экансиз, майли, жавоб бера қолинг, агар малол келмаса.

— Малол келади.

— Ундай бўлса, майли, айтмай қўя қолинг. Аслини олганда, бу ҳар кимнинг шахсий иши...

Суҳбатимиз шу ерда узилди. Хиёбон этагида дўстим кўринди. Ортиқча гап-сўзга ўрин қолдирмаслик учун дўстимга пешвоз чиқишга тараддудландим. Қиз буни сизди.

— Кутаётган одамингиз келяптими? Борақолинг. Хайр.

— Хайр... Дарвоқе, мабодо ногаҳоний суҳбатни давом эттириш истаги туғилса, қўнғирок қилинг. Менинг телефоним — учта тўрт, учта беш.

У индамади. Эҳтимол, унинг телефонини сўраш ўрнига ўзимникини айтганим малол келгандир.

Дўстим билан “енгилгина” “Садаф” шаробини ичиб ўтирарканман, сархуш ҳаёлимда “Нега яқинроқ танишмадим?” деган фикр бот-бот галаён қилар, мен эса бу галаённи “Бахтингни тасодифлар замонидан излама” деган донишмандона ақидам билан бостирар ва чекинтирар эдим.

Эртасига у қўнғирок қилди. Мен кувониб кетдим.

— Салом, аёлчи йигит!

— Негача унақа деяпсиз?

— Телефон рақамингиз нукул тўрт ва бешдан иборат-ку. Бунинг устига кўринишингиз ҳам аёлчиларга ўхшайди.

Юрагим гупиллаб кетди. Қўнғур мактов кимга ёқмайди, дейсиз. “Аҳ-а, — дедим ўзимча, — демак, Эҳсон барибир келмабди-да. Балки Эҳсон дегани умуман бўлмаган, бу мен билан танишиш учун тўқиб чиқарилган бир баҳонадир”.

Хурлиқони учрашувга таклиф этдим. Келди. Қизлар баҳорда шусиз ҳам гўзал бўлади. Аммо Хурлиқо чиндан ҳам чиройли эди. Биз уйғонаётган боғлар қўйнида оҳиста сайр қилиб юрдик.

— Сиз менга ёқдингиз, — деди у дабдурустдан. — Анчадан бери ҳеч кимни бунчалик тез ёқтириб қолмаганман. Келишган, кувноқ йигит экансиз. Албатта, оилали бўлсангиз керак. Майли, бунинг аҳамияти йўқ. Мен... Ҳаётда алданганман. Гарчанд, яхши, бо-обрў оилада ўсган бўлсам ҳам. Отам... Барвақт ўтиб кетди-лар. Онам ҳам. Мени тергайдиган одам бўлмади. Бир одам бор. Ўзи билан ўзи овора. Йигитим бор эди. Оламан деб олмай кетди. Мен кечиримлиман. Бошқага уйланганидан кейин ҳам хабарлашиб юрдик. Кейин... Негадир ёқмай қолди. Шундан бери ёлғизман. Яқинда интернетда Эҳсон ака билан танишдик. Гаплашдик. Хотини билан ажрашган экан. Сизга муносиб эмасман, деди. Майли, бир кўрай, де-

дим. Лекин... Ваъда бердию, келмади. Эҳтимол, тортингандир. Сиз эса дадил экансиз. Қизларни тез ром қиласиз. Сиздақалар аёл зотининг кушандаси. Аммо мен осонликча таслим бўладиганлардан эмасман. Билиб қўйинг...

Шундай деди-ю, шарақлаб кулди.

Олдин кинога кирдик. Сўнгра овқатландик. Мен яхши кўрадиган енгил шаробдан ичдик. Унинг рангпар юзига қизиллик югуриб, яна ҳам чиройли бўлиб кетди.

Кейин уни шаҳар четидаги кулбамга таклиф этдим. Мовий кўзлари ҳайратдан катта-катта бўлиб кетди:

— Намунча шошқалоқсиз? Мени енгилтак, деб ўйламанг!

Сокин мусиқа янгради. Уни рақсга таклиф этдим. Рақс асносида унга болалар уйида тарбияланганимни, институт, илмий иш, қолаверса, яна бошқа сабаблар билан ҳалигача уйланмаганимни айтдим.

Дафъатан, у кувониб кетди. Б ў й н и м д а н қаттиқ кучоқлаб, олди.

— Унда... Менга уйланишингиз мумкин экан-да?

Индамадим. Тўғрироғи, бир нарсаям дейишга улгурмадим ҳам. У ҳаяжон билан шивирлади:

— Уйланинг, Шохид акажон! Яшардик, икки ёрти бир бутун бўлиб. Бир умр вафоли ёр бўламан сизга...

Кейин бирдан маъюсланди. Б ў й н и м д а г и қўллари бўлашди.

— Мени... менинг хатоимни кечиролмасангиз керак... Шундай эмасми?

У кучоғимдан чиқиб, курсига ўтирди. Кўзларида ёш қалқиди.

Мен унинг қўлларидан оҳиста ушлаб, бисотимда қачонлардан бери асраб-авайлаб юрган сўзларни айтдим. Ҳаяжонландим шекилли, гапларим узук-юлуқ, пойма-пой чиқди.

— Сиз... сен ҳам менга ёқдинг.

Биринчи марта кўрганимдаёқ... Хатоингни кечираман. Наздимда, бир умр сени кутиб, излаб яшагандекман. Эҳтимол... севги дегани шудир?... Айт, мени севасанми?

Хурлиқо индамади. Кўксимга бошини қўйиб, чуқур хўрсинди. Мен бу хўрсиниш ногаҳонда келган омад, бахтиёрликдан энтикиш ҳосиласи деб ўйладим...

Хуллас, биз анча вақт учрашиб юрдик. Бу орада унга никоҳдан ўтиш бироз муддат давомида муайян маблағ жамғариб, кичикроқ тўй бўлсаям, тўй қилишга келишиб олдик.

Мен бу ҳақда маҳалла оқсоқоли — заводнинг кекса ишчиси Қобил акага айтдим. У хурсанд бўлди.

— Яхши ўйлабсиз, ўғлим. Вақтни бой берманг.

Бу гап менга маъқул келди. Ундан-бундан қарз кўтариб, тўйни тезлатиш ҳаракатига тушдим. Аммо...

Бир кун кечкурун Хурлиқо учрашувга келмади. Эртасига ҳам, индинига ҳам. Қўнғирок қилдим. Жимжит. Изладим. Суриштирдим. Биттаси уни қаердан топишим мумкинлигини тушунтирди. Ўша ёққа кетдим. Шаҳарнинг хилватроқ мавзесидаги пасткамроқ бир уй. Эшикни кўзойнак таққан бир йигит очди. Чиндан ҳам кўзойнагини олиб қўйса менга ўхшар экан.

— Салом, сизга ким керак?

— Хурлиқо.

— Ҳозир...

Енгилроқ кийинган Хурлиқо кўринди. Вожаб! У билган Хурлиқодан ўн, балки юз чандон гўзал эди. Эҳтимол, ортидаги ғарибгина манзара, ёнидаги йигитнинг кўрimsизлиги унинг гўзаллигини орттириб, янада ёрқинроқ қилиб кўрсатгандир. Ҳарқалай, унинг чехраси гулгун ва бахтиёр эди.

Аммо у бахтиёрлигини мендан яширишга уринди. Чехрасига маъюс тус берди.

— Мени... Мени бекор излаб келибсиз. Сизнинг тенгингиз эмасман. Мен... Эҳсон акани топдим. Илтимос, хафа бўлманг.

У шундай дея, ичкарига кириб кетди. Мен Эҳсоннинг ўйчан юзига тикилганча, бир зум туриб қолдим. Кейин ўйғайсиз бир ҳолатда “хайр” дея, ортимга ўгирилдим. Бир-бир қадам босиб, йўлимга равона бўлдим. Кўнглимда қарама-қарши ўйлар, туйғулар чарх урарди. Гоҳ аламлар ва Хурлиқони “бетайин”, “енгилтак” дея қоралардим. Гоҳида эса... “Начора, муҳаббат шунақа инжик, тушунарсиз туйғу бўлади” дея ўзимга тасалли берардим.

Катта кўчага чиқганимда шаррос ёмғир қуяр, адашмасам, бу баҳорнинг биринчи ёмғири эди. Шу кунларда ҳавонинг захри анча пасайган, шу боисми ёки вужудимда қайнаган ҳис-ҳаяжон тафтими, ёмғир таъсирини сезмасдим. Ёмғир қуяр, мен эса каттакон кўчада ёлғиз кетиб борардим...

Ҳабиб
ТЕМИР

